

Ձեն տանկիթն վրայ ելայ, ուր իրեք ուրք
բարձրացած էր ձիւնը, իսկ հիւղին չորս
կոզմը գոնէ վեց ոտքի չափ կար: Հոն կէս
մը դողդղալով կէտ մը սառելով՝ վերջու
պէս շատ աշխատութեամբ կրցայ ծակ-
ուծուկ տեղուանքը գոյել, և քանի մը
տախտակի կտորուանքներով ու բարակ
շուաններով՝ որ մեր ողորմելի բանտին
մէջ կը գտուեին, ինչ որ կրցայ ըրի , :

Դանկով հիւղելնին ցրտին սաստ-
կութենէն քիչ մը պաշտպանուեցաւ .
և ան օրուընէ 'ի վեր ինեղծ ծերուկը
ալ յոյսը կորեց մինչեւ զարուն անկէց
ելլելու, որովհետեւ ծինը դեռ սաստիա-
պէս կու գար: Խա թէպէտ զբաղելու
համար թուղթ, գրիչ և թանաք զըտ-
նուեցաւ, որ լուիժին կրթ ութիւն ընե-
լու համար՝ առջի ամառը բերած էր
հոն, բայց ձէթելնին խիստ քիչ ըլլա-
լուն՝ ինեղծ բանտուածները որոշեցին որ
օրը երկու ժամ միայն ճրագ վառեն, ու
իրենց գերեզմանը լուսաւորեն:

Երրորդ օրը՝ լոյկմբերի 24th կրակի
վախ մը ելաւ, որովհետեւ խործ մը
յարդ կրակարանէն քիչ հեռու դրած
ըլլալուն, յանկարծ բռնկեցաւ: Խա սոսկալի վտանգին մէջ, ծերուկը իր ծե-
րութիւնը մոռցաւ և այն բռնկած կա-
պոցը առնելին ու վառարանին մէջ նետե-
լը մէկ ըրաւ: Խո քեզի սաստիկ ծուխ
մը . բոլոր հիւղը լեցուց, ու մէջինները
երկար տանջելն ետեւ՝ հազիւ թէ կա-
մաց կամաց վառարանէն դուրս ելաւ:

Խակ նցէն ուրիշ անակնունելի օգնու-
թիւն մ'ալ գտան որ զիրենք մեծադիւս
ուրախացուց . և էր Յաղակո նմանող լի-
նելոյ Քրիստոն ըսուած զիրքը, որ մեծ
միսիթարութիւն և միանգամայն հա-
մակերպութե ուսուցիչ մը եղաւ իրենց .
թէպէտ լուիժին իր պարզմութեամ-
բը աս ալ խոստովանեցաւ՝ որ շատ մեծ
նեղութիւն կը քաշէր այնպիսի տիսուր
առթի մէջ համակերպութիւն ընելու,
որ զինքը հօրմէն մօրմէն և բոլոր ընտա-
նիքէն կը բաժնէր :

(Կ Ե Տ Ա Հ Ա Ր Ա Ն Ո Ւ Թ Ա Կ Ա Ր Ա Ն)

ԲՆԱԿԱՍԻՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԱԿԶԲՈՒՆՔ ԲՆԱԼՈՒԾՈՒԹԵԼՆ

Դաս Ժի . Բնայուծական անուանակոյարե-
վրայ :

Եռու հարակունել:

Դ . Ո՛Ր և իցէ երկակ լիվաւի մը
իլվուիկի մը բաղկացութիւն՝ որով
ըենց սեպհական յատկութիւնները
կարսունցընեն, Աղ՝ կ'ըսուի . աս երկա-
մարմնոցմէ մէկը ելեքտրա-մերժակա-
տարր է, որ է թթուն, իսկ միւսը ելեք-
տրա-դրական տարր՝ որ է թթուիկը
արն որ աղերու վրայ խօսուած առն
Արմատ՝ անունը կ'ունենայ:

Լոյն ելեքտրա-մերժական տարր
կամ թթուն երկակ մարմնն մի է, սովորաբար յերկուց մետաղատիպ մարմնա-
բաղկացեալ . զոր օրինակ ծծմբային
մահածնային, փափորային, ծծմբած-
խային, ծծմբազառկային թթունները
և այլն: Երբեմն ալ աս թթունները մե-
տաղատիպ մարմնոյ և մետաղ մարմնո-
մը բաղկացութենէն առաջ եկած են
ինչպէս քրոմային, մանգանային, ան-
գային թթունները, և այլն: — Խակ ելեք-
տրա-դրական տարրը կամ արմատ եր-
կակ մարմննը՝ միշտ մետաղի մը և մե-
տաղատիպ մարմնոյ մը բաղկացութե-
նէն առաջ կու գայ, զոր օրինակ պոտա-
սի նախաթթուիկը և նախածծմբաւո-
րը՝ աղաջէն արմատ են: Բայց օրովհետեւ
ծանուցեալ թթուններուն շապ-
թթուածնի և մետաղատիպ կամ մե-
տաղ մարմնոյ մը բաղկացութիւն են
նմանապէս արմատներուն ալ գրեթե
բոլորը թթուածնի և մետաղի մը բաղ-
կացութիւն են՝ որ մասնաւոր անուան
լիլթուարմատ՝ կ'ըսուին, ուստի թթու-
ուին և թէ արմատին հիմը թը
թթուածին ըլլալուն՝ անոնցմէ առաջ

1 Գ. Հ. Sel.

2 Գ. Հ. Base, base salifiable.

3 Օ. Հ. Oxybase.

իսծ աղերմն ալ թժուատաղ՝ կ'ըսուին, պո
զերու մէջ ամէնէն բազմաթիւ են, և
որդապէս Շ.Ղ ըսելով՝ ասոնք կ'իմա-
սին:

Շանցմէ զատ կան նաև շատ աղեր՝
ելեքտրա-մերժական մետաղատիպ
մմ մետաղ ծծմբաւորէ մը, և ելեք-
րա-դրական մետաղ ծծմբաւորէ մը
աղկացած են, որով թէ թթուին և
է արմատին հիմը ծծումբն ըլլալով՝
ըսուին ծծմբաղ՝ ասոնց մէջ ալ թը-
լուն ծծմբանթու՝ կ'ըսուի, արմատը
ծմբարմագ՝ :

Իսծ դարձեալ ուրիշ շատ աղեր՝ որ
աղկացեալ են ելեքտրա-մերժական
ետաղատիպ կամ մետաղ քլորաւորէ
է, որ կ'ըսուին ֆլորանթու՝, և ելեք-
րա-դրական մետաղ քլորաւորէ մը, որ
ըսուին ֆլորամագ՝, որով և ասոնց
ըկուքէն բաղկացեալ աղն ալ կ'ըսուի
ըլլաղ՝ :

Դարձեալ կրնայ ըլլալոր թթուա-
նաթթու՝ մը ծծմբարմատի կմբ քլոր-
րմատի մը հետ միաւորի. կմբ ընդհա-
տուակն ծծմբաթթու մը կամ քլորա-
թթու մը թթուարմատի մը հետ միա-
դի, ու աղ ձեւանայ. բայց ինչուան
իմա աս տեսակ բաղկացութիւն դեռ
անուած չէ :

Դ. յաշափ տեսակ աղերու մէջ ամե-
էն կարեղիներն և ամենէն աւելի ճանչ-
ուածներն (լ) վթուաղերն ըլլալով, մեր
նելու անուանակոյութեան օրէնքն ալ
նոնց համար է. թէպէտ և նոյն կանո-
ւպիտի պահուի նաև (շ) ծծմբաղերու
քլորաղերու համար ալ, երբ բնա-
ծներն անոնց վրայ ալ ծիշդ գիտու-
իրն ունենան :

Դ. զերու անուանակոյութիւն սահմա-
ելու համար իրեք բանի լսու ուշ դնե.

լու է, առջինը թթուին յատկութել,
երկրորդը թթուիկին յատկութեանը,
երրորդ թթուին և թթուիկին բաղկա-
ցութեան չափերուն :

Դ. րդ նախ աղերու անուանակոյու-
թեան մէջ թթուն աղին սեռական ա-
նունը կ'ըլլայ՝ ըլլալով բաղկացութեան
ելեքտրա-մերժական տարրը, իսկ թը-
թուիկը տեսակարար անունը՝ ըլլալով
ելեքտրա-դրական տարրը. զոր օրինակ
ծծմբառ պշաչի, Ածխուառ սոդայի ըսե-
լով կ'իմացուի աղ մը որ է ծծմբային
թթուէ ձեւած աղերուն դասէն. իսկ
երկրորդ բառով՝ կ'իմացուի նոյն թը-
թուին հետ միացած թթուիկը, որով և
նոյնադաս աղերուն որն և ինչ մարմնէ
ձեւած աղ ըլլալը :

Դ. զերուն սեռական անունը կը ձեւա-
նայ թթուին վերջաւորութիւնները փո-
խելով. այն վերջացած թթուն փոխե-
լով ուռ, գղ. ուռ, իտ. ուռ. իսկ կան
վերջածը կր. գղ. ուռ, իտ. ուռ. զոր
օրինակ (շ) ծծմբային թթուն թթուիկ.
ներու հետ միաւորելով՝ կը ձեւանան
(շ) ծծմբուառ՝ ըսուած աղերը. նմանապէս
(շ) ծծմբառն թթուիկներուն
հետ միաւորելուն՝ կ'ըլլան (շ) ծծմբէտ՝ ը-
սուած աղերը: — Կակ երբ աղ ձեւացը-
նող թթուներն իրենց թթուածնու-
թեան աստիճանը ցցունող յառաջագիր
մասնիկներ ունենան՝ անոնք ալ ծիշդ
կը պահուին. զոր օրինակ էնթածծմբային
թթուով ձեւած աղերն կ'ըլլան էն-
թածծմբուառ, էնթածծմբառն թթուով
ձեւածներն էնթածծմբէտ: Որով թը-
թուի մը թթուածնութեան ամէն աս-
տիճաններովն ալ աղեր կը ձեւանան ու
իրենց սեռական անունը ըստ այնմ կ'ը-
սուին, վարէն սկսեալ այսպէս .

1 Գ. Օքսել.
2 Գ. Սուլֆուլ.
3 Գ. Սուլֆակած կամ Սուլֆատ.

4 Գ. Սուլֆօբազ.

5 Գ. Չլորակած կամ Չլորատ.

6 Գ. Չլորօբազ.

7 Գ. Չլորօսէլ.

8 Այսուիս չիշդ նշանակութիւնը տես թթու-
ներուն մէջ:

Էնթալրախտ .	Էնթալըրիդ .	hypochlorite
ռլորական .	ռլորիդ .	chlorite
Ըօլուստ .	Ըօլուստ .	Sel hypochlorate
Շլորային .	Շլորուտ .	chlorate
Աբադլուտ .	Աբադլուտ .	hyperchlorate

Լ'զին տեսակարար անուն կը ձեւանայ նոյն իսկ թթուիկին անունը, որուն հետ ող թթուն միաւորեր է, գնելսվ զանի կայ 'ի սեռական հողով. ինչպէս վերը դրած աղերուն սեռական անուանն դիմացը դիր թթուիկին կամ արմատին անունը՝ զոր օրինակ Պատասի, կ'ըլլայ աղին տեսակարար անունը :

Բայց որովհետև մետաղյին թթուիկները այլ և այլ չափով թթուածնի հետ միացած կ'ըլլան, և ըստ այնմ այլ և այլ աղեր կը ձեւանան . անոր համար արմատին թթուածնութեան աստիճանն ալ իմացընելը հարկաւ որ է . աս բանիս համար արմատները իրենց թթուածնութեան աստիճանը ցուցընող նախատերով կը դրուին, որ են 'ախա, նախա, իրեն կմ երկա, եռա, գեր . զոր օրինակ ծծմբուտ նախանեսուտի երինի¹, ծծմբուտ գերանեսուտի երինի² եւ .

Բայց կ'ըլլայ որ թթուն չէ թէ միայն նոյն թթուիկին այլ և այլ աստիճանի թթուածնելցն հետ կը միաւորի, այլնա և նոյն աստիճան թթուածնեալ արմատին հետ՝ այլ և այլ չափով կը միանայ . ասոնց ալ աստիճանը որոշելու համար պէտք է թթուիկին չափուց համեմատութեանը ուշ զնել, որ իրեք համեմատութէ կրնայ ըլլալ . վասն զի թթու մը արմատի մը հետ կը միանայ,

Ա. — Այս ան համեմատութ որով երկուքն ալ իրենց սեպհական յատկութիւնը կը կորունցընեն, և աս չափը իրենց Յագման էլուր³՝ կ'ըսուի, և ան երկուքն ձեւացած աղը Զելոր աղ՝ կամ պարզապէս Աղ կ'ըսուի . և բաղկացութեան աս աստիճանին նշանն ան է՝ որ

1 Գ.լ. Sulfate de protoxyde de fer.

2 Գ.լ. Sulfate de peroxyde de fer.

3 Գ.լ. Point de saturation.

4 Գ.լ. Sel neutre.

ներգործիչ ըսուած նիւթոց վրայ մենեին ազգեցութիւն չունի . զոր օր նակ Ակզիք աղ մը արեաղիմին կապ տը՝ ոչ թթուներու պէս կը կարմրցն և ոչ առաջուց թթուով կարմրցածը՝ թթուիկներու պէս նորէն կը կապուտը նէ . որով ըսել է թէ թթուն ալ թթուիկն ալ իրենց սեպհական յատկութիւնները կորսնցուցած են . անոր համար ալ աս աղերս Ակզիք կ'ըսուին զոր օրինակ ածխային թթուի և սոդայի բաղկացած աղերէն, առջինն է Ակզիք ածխայի սոդայի⁴ (Ս.թ. Ած.թ.) ըսուած աղը : Այս է թթուին և աղմատին առջիքի համեմատութեան աստիճանը

Բ. — Երկրորդ թթուն կրնայ արմատին հետ ան համեմատութէ միանալ որ դեռ իրեն թթուի յատկութիւնն պահէ . և աս ան ատեն կ'ըլլայ, երբաղկացութեան մէջ չէզիք աղէն աւել թթու ըլլայ, որով և արմատը նուազ աս աղերս ալ կ'ըսուին Աղտիեւ⁵ . աղին աս համեմատութիւնը իմացընելը համար, իր սեռական անուան սկիզբ կը դրուի գեր, գդ. ՏԱՐ, իտ . sopra մասնիկը . որով և ընդհանուր անուանի աս համեմատութիւնս ունեցող աղեր Գերազ⁶՝ ալ կ'ըսուին . զոր օրինակ սոդայի և ածխային թթուէ՝ բայց 'ի վեր ըսած Ակզիք աղէն, կը ձեւանայ նուերկու աղեր ալ որ Լ'զաթթու կա Պերազ են . այսինքն

Մակածիուտ սոդային⁷ (2 Ս.թ. 3 Ած.թ.) ու

կրնածիուտ սոդային⁸ (Ս.թ. 2 Ած.թ. որոնք ինչպէս տարազներէն կ'երես

1 Գ.լ. Carbonate neutre de soude.

2 Գ.լ. Sel acide.

3 Գ.լ. Sur-sel.

4 Գ.լ. Sesquicarbonate de soude.

5 Գ.լ. Bicarbonate de soude.

նացիսի աղեր են՝ որ թթուն քան զար
տը 1 $\frac{1}{2}$ և 2 անգամ աւելի է : Այս
նիւ համար աս լցաթթու ըստած-
րն՝ արևադիմին կապոյտ գոյնը կը
դրմցընեն . բայց արդէն թթուով
դմիցածը, չեն կրնար նորէն կապտա-
նել . որով ըսելէ թէ աս բազկացու-
եան մէջ թթուն առաւելը ըլլալուն՝ իր
ստկութիւնը պահած է, իսկ արմա-
նուազ ըլլալուն՝ իր յատկութիւնը
բարնցուցած է : Այս ալ է աղերուն եր
տրդ համեմատութիւնը :

Գ. — Համեմատութիւնը երկրորդին
իրհակն է . այսինքն անանկ աղ մը որուն
էջ թթուին և թթուիկին յագման կէ-
էն աւելի արմատ ըլլայ նոյն աղին մէջ,
թթուն նուազ . որոնք կ'ըսուին Ալ-
բար . և աղին աս համեմատութիւնը
իմացընելու համար անոր սեռական
խուան սկիզբը կը դրուի Նյոյ, գլ. ՏՕՄՏ.,
ո. ՏՈՏՈ, մասնիկը . որով և ընդհա-
պը անուամբ աս համեմատութիւնս
մնցող աղերը Վայրաղ՝ ալ կ'ըսուին .
Էպիկտ կը է և փոսփորային թթուէ շատ
եսակ աղեր կը ձեանան որոնցմէ շատը
ջարմատ կմ է այրազ են . զոր օրինակ
Խոչքուագ էտարձտը իրէ՝ (3 կիժ. · Փ. Ք. թ. 8)
և

Խոչքուագ իրինարմագ իրէ՝ (2 կիժ. · Փ. Ք. թ. 8)
ուած աղերը . որոնք ինչպէս իրենց

տարրազներէն յայտնի կ'երեւայ՝ թթուին
համեմատութեամբ 3 և 2 անգամ ար-
մատ կը պարունակէն : Այս պատճառաւս
աս լցաթթուներն՝ թթուով կարմրցած
արևադիմին գոյնը նորէն կապտի կը
փոխէն . բայց կապոյտը չեն կրնար կար-
մրցընել . որով կ'իմացուի թէ աս բազ-
կացութեան մէջ արմատն առաւելը ըլլա-
լուն՝ իր զօրութիւր պահած է, իսկ թթ-
ունուազ ըլլալուն՝ իր յատկութիւնը
կարնցուցած է :

|| լրեմն լցաթթուոց և լցարմատից
բազկացութեան մէջ եղած թթուին
կամ թթուիկին, չափը 1 $\frac{1}{2}$, 2, 3, ան-
գամ աւելի կ'ըլլայ՝ քան թէ նոյնասեռ
չէզոք աղին մէջի թթուն կամ թթուի-
կը : Այն անուանով մէջ աս չափերս ալ
պէտք է իմացընել . ուստի թթուին ա-
ռաւելութիւնը իմացընելու համար, ա-
ղաթթուոց սեռական անուան սկիզբը
կը դրուին սովորական նոկ, իրինա, եռա,
մասնիկները : Խակ արմատին առաւելու-
թիւնն իմացընելու համար՝ աղաթթմատից
տեսակարար անուան սկիզբը կը դրուին
նոյն վերը դրած մասնիկները : (Օրինա-
կի համար ենթադրենք՝ թէ թթուէ
մը և արմատէ մը ձեացած աղ մը՝ ամէն
աս աստիճաններս ունենայ . իրեն ա-
նուանակցութիւնը աս իրեք համեմա-
տութեամբ ալ պիտի ըլլայ այսպէս .

Չեւուազ	ծծմբադր իշէ	(կիժ. · ծ. թ. 3)	ծծմբադր .
Ալ-Բ. Բ. Ա.	{ մասնած ծծմբադր իշէ իշիսած ծծմբադր իշէ	{ (2 կիժ. · 3 ծ. թ. 3) (կիժ. · 2 ծ. թ. 3)	{ գեւած ծծմբադր .
Ալ-Յ. Բ. Ա.	{ էտած ծծմբադր իշէ ծծմբադր մասնած իշէ ծծմբադր էտած իշէ	{ (կիժ. · 3 ծ. թ. 3) (3 կիժ. · 2 ծ. թ. 3) (2 կիժ. · ծ. թ. 3) (3 կիժ. · ծ. թ. 3)	{ գ. յ. բ. ծ. ծմբադր :
Sel neutre	sulfate de chaux		Sulfate
Sel acide	{ sesquisulfate de chaux bisulfate de chaux trisulfate de chaux		{ Sur-sulfate
Sel basique	{ sulfate sesquibasique sulfate bibasique sulfate tribasique	de chaux : : :	{ Sous-sulfate.

1 գ. գ. Sel basique.

2 գ. գ. Sous-sel.

3 գ. գ. Phosphate tribasique de chaux.

4 գ. գ. Phosphate bibasique de chaux.

Հիմա թէ որ նոյն ցուցակը էան վեր ջացած թթուով ձևացած աղերուն ու զես վերածել, ուրիշ բան չկայ ընելու բայց եթէ ուր յանգը իր փոխել:

Ի՞ս բանիս ուրիշ օրինակ մ'ալ տանը աւելի սաստիկ թթուով մը և արմատէ մը ձևացած աղերու . որպէս զի տեսնուի թէ վերադիր ունեցող թթունե-

րու անուան հետ ալ՝ ինչպէս կը պանան աղերու մամնիկները . միայն դիս նալու է որ ինչուան հիմա դեռ ամբող գտուած չեն ոչ վերի ցուցակին մէջ դրուած աղերը, և ոչ աս դնելիքներու (ջրինակի համար ընտրենք մեզի վերաքրոպային թթունէ և պոտասէ ձևացած աղերը .

Տեր+ -ու	Վերափրուստ պոտասի	(Պոթ. + Քլ.թ.՝)	Վերափրուստ .
Ալումին-	{ ալումինուլուստ պոտասի էլիտալուստ լուստ պոտասի	{ 2 Պոթ. + 3 Քլ.թ.՝ (Պոթ. + 2 Քլ.թ.՝)	{ Գերալուստ լուստ .
Ալուրիու-	{ վերալուստ նախարար վերալուստ էլուստ	{ Պոթ. + 3 Քլ.թ.՝ (3 Պոթ. + 2 Քլ.թ.՝)	{ Վերալուստ լուստ .
Sel neutre	hyperchlorate de potasse	(2 Պոթ. + Քլ.թ.՝)	Hypochlorate.
Sel acide	sesquihyperchlorate bihyperchlorate trihyperchlorate	de potasse	Sur-hypochlorate.
Sel basique	hyperchlorate sesquibasique hyperchlorate bibasique hyperchlorate tribasique	.	Sous-hypochlorate.

Ուշ որ աս ցուցակն ակ էնի սկզբնադիր և էան վերջադիր ունեցող թթուէ ձևացած աղերուն վերածել ուզես, զոր օրինակ լինթաքլորական թթուով բաշկացածներուն՝ ուրիշ բան պէտք չէ բայց եթէ սեռական անուան կը մասնիկը փոխելով էնի, և ուր վերջաւորութիւնը իր :

Ի՞ս երկու օրինակներուն մէջ ալ կ'երևայ, ինչպէս նաև տարագներն ալ յոյտնի կը ցուցընեն՝ որ՝ ՚ախ՝ Շեզզը աղին մէջ թթուն և արմատը այսինքն ծծմբային թթուն և կիրը, վերաքլորային թթուն և պոտասը, հաւասար են : — ՚իրորդ՝ ՚ըալթթուներուն մէջ թթուն քան զարժատը $1\frac{1}{2}$, 2 և 3 անգամ աւելի է : — ՚յրրորդ՝ ՚ըալպմատներուն մէջ ալ՝ արմատը քան զթթուն $1\frac{1}{2}$, 2 և 3 անգամ աւելի է :

Ինչուան հիմա բացատրած անուանակոչութիւննիս ի) թթուաղերու այսինքն թթուածնի (թթուներէ ձևացած աղերուն համար էր . բայց նոյն անուանակոչութիւնը՝ թթուին և արմատին անուանները միայն փոխելով, կը գործածուի նաև

՚ախ՝ ՚ըալթթուներով, ՚յամբաթթուներով և ՚քլորաթթուներով ձևացած աղերուն համար ալ . զոր օրինակ կ'ըսուի Փլորալրուտ գոյլախայի ծծմբաշրուտ՝, և Քլորալրուտ առջակի և հարկաւոր եղած ժամանակ ամէջ վերը դրուած սկզբնադիր և վերջադիր մասնիկներով . որոնցմէ շատը դեռ դժուած ալ չեն :

՚յրկրորդ ան աղերուն որ առանց թթուի՝ միայն երկու թթուիկներէ կ'ձևանան . ինչպէս կան մետաղային թթուիկներ՝ որոնցմէ մէկը թթուի աղդեցութիւն ընելավ, միւսը թթուիկի կատարեալ աղեր կը ձևանան . զոր օրինակ թթութիւն և պաղեղի թթուիկները թթուի զօրութեամբ կը միաւորին պատասինի և մագնեսիոնի թթուիկներուն հետ . ու կ'ըլլան թթանիւտ որպասի՝ և Պաղպղուտ մագնեսիոնի :

՚յրորդ ան աղերուն որոնց արմատը

1 գ.՝ Fluorhydrate de silice.

2 գ.՝ Sulfhydrate.

3 գ.՝ Chlorhydrate d'ammoniaque.

4 գ.՝ Zincate de potasse.

5 գ.՝ Aluminat de magnésie.

տաղային թթուիկներէն տարրեր է .
նաւանդ թէ պարզ երկու մետաղա-
պ մարմնոց բաղկացութիւն ըլլարով՝
թուիկներուն պէս թթուներու հետ
միանան ու աղեր կը ձեւացընեն , այս-
ու է || ահածնաւոր ջրածնին կամ
ոչ ըսածը , լիսիսաթթուիկ ջրա-
ին կամ ջուր ըսածը , որոնք թթուիկներու պէս թթուները չէզոքա-
նելով աղեր կ'ըլլան :

Իսց գիտնալու է որ ջ աւրը երթեմն
ըև թթու կը ներգործէ , երթեմն ալ
ըև արմատ : (Օ) օրաւոր արմատներու
որ միաւորի՝ թթուի զօրութիւն
սոնէ . իսկ զօրաւոր թթուներու հետ
մատի զօրութիւն . և երկուքայ ալ
ոչ աղեր կը ձեւանան : Երբ աղի մը
ջնորը թթուի տեղ բռնած է , ան
լեռուն սեռական անունը կ'ըլլայ ջլ-
ուր՝ զոր օրինակ կ'ըսուի ջլուր դո-
ւոյ՝ ջլուր նոխանեռուի երիմի՝ , և
ն . — լակ ան աղերուն մէջ՝ պր ջուրը
մատի տեղ կը բռնէ , պէտք եր որ ջուր
բռնոյն աղին տեսակարար անուն ըլլ-
ր , ու սովորական անուանակոչութեն-
ուէր ծծմբուր ջրոյ , Փոսիորուր ջրոյ .
Այս աս բաղկացութեան անուանցը
ջարտուղութիւնը կը մանէ , ու կ'ը-
սուին թթու ծծմբոյին ջրուր՝ , թթու դու-
րային ջրուր՝ : լաւ որովհետև նոյն քա-
սկութեամբ թթուն , շատ անգամ
և այլ համեմատութեամբ ջրոյ հետ
միանայ . ինչպէս 1 առ 1 , 2 , 3 և
ն . անոր համար աս բաղկացութիւն-
ին ալ ջրոյ համեմատակամնին նայե-
լ կ'ըսուին թթու ծծմբոյին դաջրուր ,
իսլուր , եռաջրուր՝ , և այն :

Ինչպէս թթուին , թթուիկին և
և երկակ մարմնոց բաղկացութեան
մար ըսինք , այսպէս ալ աղերէն շա-
մասնաւոր անուններ ունեցած են .

1 գ. Հydrate.

2 գ. Hydrate de potasse.

3 գ. Hydrate de protoxyde de fer.

4 գ. Acide sulfurique hydrate.

5 գ. Acide phosphorique hydrate.

6 գ. Acide sulfurique monohydrate, bishydra-
te, trihydrate.

մանաւանդ բժշկութեան ու գեղագոր-
ծութեան մէջ . և աս վերջի արուեստիս
մէջ շատ անգամ մի և նոյն բաղկացու-
թիւնը այլ և այլ անուններ ալ ունի .
զոր օրինակ || այրածիուտ պղնձին
կ'ըսուի ծանկառ , որն որ պղնձին բաց ո-
ղի մէջ կենալէն կը ձեւանայ . կայ ուրիշ
արուեստական ծանգառ մ'ալ որ է Բաց
խուտ պղնձին . || ահածնուտ կամ ինու
րակուտ պոտասին : կ'ըսուի բորաչ կամ
աղբորաչ . || ահածնուտ կմբ բորակուտ
արծաթին՝ դժոխատար որ վերքերն ու
մասնալերը խարեւու կու գայ , Ծծխուտ
կապարին՝ սպիտաներդ որ պատկերհանաւ
թեան մէջ կը գործածուի , || այրա-
րակուտ բիսմութին՝ շղար ու մնայր ,
Ծծխուտ կրին՝ ճարճարին կամ իրադար ,
(Օ) ծմբուտ կրին՝ ճիպս կամ գամաչար :
— Ղեղագործութեան մէջ ալ Բարա-
գուատ աւշակին՝ առշիդի ալ կ'ըսուի .
(Տ) ծմբուտ մագնեսիային 10 Քանալի կմբ
երայի , էբումի կմբ Սէպլիցի և Լակիլլէ-
ռայի աղկ'ըսուի , (Օ) ծմբուտ աւշակին 11
կլատիքէտն աղկ'ըսուի : — Լայչափս ալ
բաւական ըլլայ աղերուն վրայ . որուն
մէջ բովանդակեցինք՝ ինչ որ լոռակ մար-
մնոց անուանակոչութե վրայ հարկաւոր
գիտելիք կար : Հիմա մեզի կը մնայ հա-
մառօտ մը տեսնելնակ Բառակ մար-
մններն , որոնց համար ըսինք թէ որոշ
կանոն մը չունին անուանակոչութեան :

1 գ. Sous-carbonate de cuivre.

2 գ. Acétate de cuivre.

3 գ. Azotate կամ Nitrate de potasse.

4 գ. Nitrate d'argent.

5 գ. Carbonate de plomb.

6 գ. Sous-nitrate de bismuth.

7 գ. Carbonate de chaux.

8 գ. Sulfate de chaux.

9 գ. Chlorhydrate d'ammoniaque.

10 գ. Sulfate de magnésie.

11 գ. Sulfate d'ammoniaque.

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մայիսի երկորդ թերթին մէջ երես 148 . առ 9
գործանակ գոնիոյի + գրուելու՝ կրիպակաւ ող-
նիոյի + դրուեր է :